

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย คำนึงถึงวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน และมีการกำหนดควิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ สถานศึกษาจัด

สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย มีโอกาสเลือกเล่นกิจกรรมอย่างเสรี มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย และสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยในการเล่น เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจเลือกปฏิบัติด้วยตนเอง และครูผู้สอนระดับปฐมวัยจัดกิจกรรมโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลัก หนึ่งหน่วยการเรียนรู้สามารถจัดประสบการณ์ให้เด็กได้หลายกิจกรรม จัดกิจกรรมแต่ละครั้งเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการบูรณาการประสบการณ์สำคัญ

1.5 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้สอนระดับปฐมวัยศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย และผู้ปกครองนักเรียนมีการวางแผนประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ สถานศึกษาจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบข้อมูลของโรงเรียน สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมสังเกตเด็ก ขณะที่เด็กอยู่โรงเรียน และสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาสรุปได้ดังนี้

2.1 บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

2.2 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม คือ ควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง (ความถี่ = 21) ควรมีการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย (ความถี่ = 15) ควรเตรียมมีการตรวจสอบ เตรียมพร้อมให้ผู้ดูแลเด็กเล็กมีความรู้ ความเข้าใจหลักการสร้างและใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างถูกต้องและเหมาะสม (ความถี่ = 7) และควรให้คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย (ความถี่ = 2)

3.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก คือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย (ความถี่ = 21) จัดหาพื้นที่ใช้สอยของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพิ่มเติม หรือขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจได้จากการจัดซื้อที่ดินเพิ่มเติมในการก่อสร้างสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย (ความถี่ = 10) ควรมีการดูแลในเรื่องความสะอาดของห้องน้ำ ห้องเรียนเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ (ความถี่ = 9) ควรจัดสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก จะต้องเป็นสิ่งที่เด็กเรียนรู้ได้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันในสังคม (ความถี่ = 7) ควรปรับเปลี่ยนของเล่นที่เก่าและชำรุด เพราะอาจเป็นอันตรายได้ (ความถี่ = 5) และควรเพิ่มจำนวนห้องเรียน เพราะจำนวนเด็กมากเกินไป ทำให้ห้องเรียนคับแคบ (ความถี่ = 2)

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก คือ ควรมีการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการที่ครบถ้วนของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ความถี่ = 19) ควรมีการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและนำไปปฏิบัติจริง (ความถี่ = 11) ควรมีสื่อการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอกับความต้องการของเด็ก (ความถี่ = 8) และครูควรมีการปฏิบัติตามตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอย่างเคร่งครัด (ความถี่ = 6)

3.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ คือ ต้องการให้บุคลากรสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย (ความถี่ = 31) ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรม ความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อ/นวัตกรรม ของบุคลากรของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย (ความถี่ = 23) ต้องการให้มี สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (ความถี่ = 19) ต้องการให้หรือให้มีสื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้จากท้องถิ่นหรือชุมชน (ความถี่ = 12) และ ต้องการให้มีส่วนร่วมของบุคลากรของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในการคัดเลือกสื่อ/นวัตกรรม (ความถี่ = 9)

3.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก คือ ต้องการให้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการจัดประสบการณ์อย่างชัดเจน (ความถี่ = 27) ต้องการให้มีการแจ้งผลการประเมินการจัดประสบการณ์ให้ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ(ความถี่ = 20) ต้องการให้มีการนำผลการประเมินการจัดประสบการณ์ไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา (ความถี่ = 18) ต้องการให้มีการประเมินผลการจัดประสบการณ์ของผู้ดูแลเด็กอย่างมีมาตรฐานตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด (ความถี่ = 15) และต้องการให้มีการประเมินการจัดประสบการณ์ในรูปแบบของคณะกรรมการ (ความถี่ = 10)

3.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก คือ ควรให้ครอบครัวของเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นประจำ (ความถี่ = 25) ควรมีการประชาสัมพันธ์งานของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้ชุมชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง (ความถี่ = 10) ควรจัดทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย (ความถี่ = 7) และควรมีการจัดประชุมบ่อยขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ครอบครัวได้รับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน (ความถี่ = 3)

4. แนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดังนี้

4.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดฝึกอบรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมอบเอกสารหลักสูตรที่เกี่ยวข้องให้กับโรงเรียน โรงเรียนต้องตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองที่จัดโดยหน่วยงานภายใน รวมถึงส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมที่จัดโดยหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาควรส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ ในมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ส่งเสริมพัฒนาหลักสูตร จึงจะทำให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ให้ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนพร้อมที่จะนำมาใช้ในการสอนในห้องเรียน ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครู ในการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการสอน สนับสนุนให้ครูได้สร้างเครื่องมือและนวัตกรรมการสอนที่หลากหลาย โดยผู้บริหาร จะต้องสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ

4.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ชุมชนและสมาชิกในครอบครัวของเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อม ที่มีความปลอดภัย เกี่ยวข้องกับการจัดบริการของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินงานด้านการรักษาความปลอดภัยภายในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สนับสนุนให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งาน ดูแลอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กเล็ก สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรส่งเสริมให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม มีเครื่องเล่นที่เหมาะสม เพียงพอ ปลอดภัย จัดสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างเพียงพอ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการใช้บริการของเด็ก

4.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการที่ครบถ้วนของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านวิชาที่สอน และในการจัดทำหลักสูตรต้องให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียน คำอธิบายในแต่ละกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ ซึ่งระบุเนื้อหาที่ต้องให้นักเรียนได้เรียน ตามลำดับขั้นตอนกระบวนการที่ต้องให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้

4.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ควรมีการส่งเสริมให้เด็กเล็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลาย และมีการบูรณาการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยต้องเน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ และปฏิบัติจริงตามความสามารถของเด็ก และควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย เน้นและส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก โดยสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของเด็กด้วย

4.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ควรมีการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงประชาชน ให้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และรับรู้ในกิจกรรมนั้น เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จแล้วควรจัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละครั้ง หรือกำหนดให้ดำเนินการในทุกภาคเรียน ในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารทั้งจากภายในและภายนอก ร่วมเป็นผู้ประเมินผล ควรนำผลที่ได้จากการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมาใช้ในการวางแผนและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพและสมรรถนะในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ ก่อนทำการประเมิน และจัดให้มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้ได้ทราบจุดแข็งและจุดอ่อนของพัฒนาการเด็กและนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการจัดประสบการณ์เด็กในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ต่อไป

4.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก ซึ่งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรเปิด โอกาสให้ผู้ปกครองของเด็กเล็กเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยกับผู้ปกครองเพื่อทำให้ทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานในระดับต่าง ๆ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ควรมีการรายงานความก้าวหน้าด้านการพัฒนาการของเด็กให้ผู้ปกครองได้รับทราบเป็นระยะ และควรจัดทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษา สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีการกำหนดนโยบายการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นการวางแผน การประเมินความต้องการ ความจำเป็นของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย การวิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาหาแนวทางแก้ไขตามประเด็นสำคัญ การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ มีการกำหนดกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับอายุ 3-5) ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยกำหนดให้ ผู้บริหาร ผู้สอน พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และชุมชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2547 : 111-115) โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย จะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและมีวิสัยทัศน์ ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมทางบริการทางการศึกษาให้เด็กเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ส่วนบทบาทผู้สอนระดับปฐมวัย จะมีบทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้ จัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กกำหนดขึ้นด้วยตัวเอง และผู้สอนกับเด็กเล็กร่วมกันกำหนด โดยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้านประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับบ้านและชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นำนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น และประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำ

ผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด แผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ กำหนด แผนการเรียนรู้ของเด็กกับผู้สอน และเด็ก อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่ง การเรียนรู้ บทบาทของชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคม / ชมรม ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทำหน้าที่เสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจากบทบาทหน้าที่ของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติจร ชัยอมฤต (2550 : 137) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน เอกชนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก อวยชัย เลิศยะโส (2550 : 7) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้ง โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก ณัฐพงศ์ พุฒผล้า (2550 : 159 – 163) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของสถานศึกษาเอกชนและรัฐ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองมหาสารคาม พบว่า มีดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เนื่องจากในการดำเนินงานของ สถานศึกษาเพื่อการส่งเสริมการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัยต่างมี ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ - จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นการส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน
 อย่างดียิ่ง (สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา. 2547 ก : 33-36) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ
 การวิจัยของสุรีย์ อมาตยพงศ์ (2553 : 83-85) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร
 สถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อสภาพการจัด
 การศึกษาของโรงเรียนต้นแบบประจำอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี
 ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และ
 ครูผู้สอนชั้นปฐมวัยที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษา
 ระดับปฐมวัยในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เนื่องจากสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่
 ชัดเจน มีรูปแบบการบริหารงานทั้ง 4 ด้านที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและ
 ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ สามารถนำแนวทางการปฏิบัติไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ใน
 สถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีรูปแบบการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน เพื่อให้ประสิทธิภาพตาม
 ความมุ่งหมาย โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องให้การอุดหนุนด้านงบประมาณ และบุคลากร
 ที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าว
 สอดคล้องกับการศึกษาของอวยชัย เลิศยะโส (2550 : 140-143) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ
 ดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย และประธาน
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่
 แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาชั้นปฐมวัย ในสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ควรมีการจัด
 ฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมและ
 สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมภายใน
 และภายนอก ควรมีการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการที่ครบถ้วนของเด็ก
 ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความ
 เข้าใจหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีการจัดฝึกอบรม ความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อ/
 นวัตกรรมของบุคลากรของสถานศึกษา ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กควร

ให้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการจัดประสบการณ์อย่างชัดเจน และมีการแจ้งผลการประเมินการจัดประสบการณ์ให้ผู้ดูแลเด็กทราบ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก ควรให้ครอบครัวของเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาเป็นประจำซึ่งในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวจะส่งเสริมให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความก้าวหน้าสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา, 2547 ค : 30-32) ที่ได้กล่าวว่า 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุม เด็กปฐมวัยทุกประเภท 2) ยึดการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย 4) จัดประสบการณ์เรียนรู้ ให้สามารถ ดำรงชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา ในการพัฒนาเด็ก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสมทรัพย์ สุทธิ (2555 : 102-106) ได้สรุปว่า เด็กควรได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลาย และมีการบูรณาการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ ควรมีการแจ้งให้ฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงประชาชนให้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบปัญหาซึ่งควรนำมาเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนมีการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนเพื่อนำมาใช้ในการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกับการจัดการศึกษาในแต่ละแห่งต่อไป

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สถานศึกษาควรดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้ครบทุกมุมประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการจัดการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเป็นการหลอมรวมกิจกรรมหลายกิจกรรมเข้าไว้ด้วยกันเพื่อส่งเสริมการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กได้รับความรู้ที่แปลกใหม่

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการของเด็กโดยเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมที่หลากหลายสำหรับใช้ประเมินและบันทึกพัฒนาการของเด็ก

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของโรงเรียนแก่ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้รับทราบและเข้าร่วมในการดำเนินงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลสำหรับจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดต่อไป

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดมหาสารคามทุกเขตพื้นที่ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการดำเนินงานตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ให้มีมาตรฐานและเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันต่อไป